

เบื้องหลัง ประวัติศาสตร์ใหม่ ไทย-จีน

จีนกับไทย
สมัยก่อนความสัมพันธ์ ๕๐ ปี

“การทูตใต้ดิน” บอบ จอมพล ป. พิบูลสงคราม
“ยืมปืนนัดเดียวดักนกสองตัว”

“ลวนชวา” ในพระบรมมหาราชวัง
กับหลักฐานความสัมพันธ์ไทย-จีนสมัยต้นกรุง

ประวัติศาสตร์จาก “นิราศความตึง”
เมื่อพระเจ้าตากฯ หมายมุ่งไผ่ตงจีน

ความสัมพันธ์จีน-ไทย
ในประสบการณ์เอกอัครราชทูตเส้นพิงและภรรยา

เมื่อนักร้องจีนร้องเพลงไทย
และเพลงไทยทำนองจีน

ART & CULTURE MAGAZINE
ศิลปวัฒนธรรม

๑๕๐ บาท

8 771125 385614

เมื่อเป็นหวัด
ที่มีอาการน้ำมูกไหล
ปวดศีรษะ เป็นไข้...

เลขทะเบียนตำรับยาที่ 2A 112/59

ไทฟฟี่
พาราเซตามอล

อ่านคำเตือนในฉลากก่อนใช้ยา
ใบอนุญาตโฆษณาเลขที่ มก.127/2565

เพราะ

"น้ำ"

คือชีวิต

รักชีวิต...รักน้ำ

ศิลปวัฒนธรรม

๙ เชื้อชาติ / ชนเผ่าชน บุนปาน

๑๐ ประวัติศาสตร์จาก “นิราศกวังตุง” เมื่อธนบุรีหมายมุ่งไมตรีจีน / ผศ. ธนโชติ เกียรติณภัทร

๓๒ สวนขวา : หลักฐานความสัมพันธ์ไทย-จีน / รศ. ดร. อธิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช

๔๒ เพลงไทย นักร้องจีน / บุรพา อารัมภีร

๔๕ “น่าน้ำล้นสุด” / เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

๔๖ เพลงไทย ทำนองจีน : สายสัมพันธ์วัฒนธรรมไทย-จีน / ภูมิพราน ติสภักดี

๕๘ กุ๊กช้อป (Cook shop) / ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย

๖๒ ก่อนความสัมพันธ์ไทย-จีน ๕๐ ปี / วรศักดิ์ มหัทธโนบล

๘๐ “ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว” (一箭双雕) : “การทูตใต้ดิน” เชื่อมไมตรีไทย-จีน

ของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. ๒๔๙๙-๒๕๐๐) / ณัฐพล ใจจริง

๑๒๒ การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน /

ไกรฤกษ์ นานา

๑๓๐ ความสัมพันธ์จีน-ไทยจากประสบการณ์ของเอกอัครราชทูตเล่นผิงและภรรยา /

สิทธิพล เครือรัฐติกาล

ทศธรรมราชัน มิ่งขวัญประชา
เฉลิมศุภวาระ มหามงคล
ทรงปิดทองหลังองค์พระปฎิมา
ถวายใจจงรัก รักดีนรินทร์

ทศพิธราชธรรมา มหากุศล
เฉลิมพระชนมพรรษา องค์ราชัน
ทรงรักษา สืบสาน และสร้างสรรค์
ถวายภวันท์ แด่พระองค์ ทรงพระเจริญ

ประพันธ์โดย เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

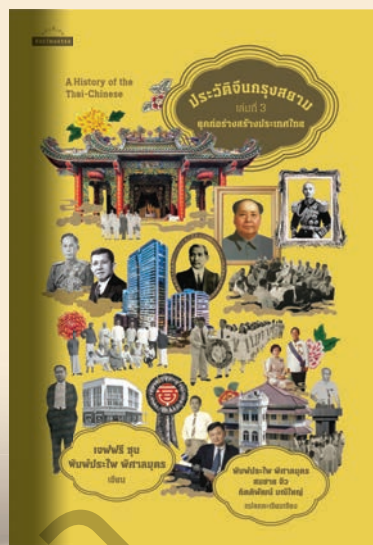
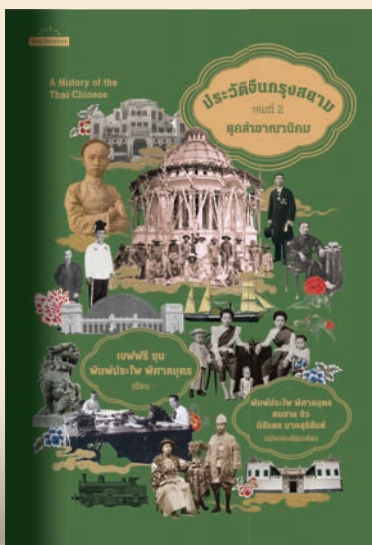
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๘

ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า คณะกรรมการ ผู้บริหารและพนักงาน
บริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด และบริษัทในเครือ

ประวัติจีนกรุงสยาม

A History of the Thai-Chinese

โดย เจฟฟรีย์ ชุน และพิมพ์ประไพ พิศาลบุตร
แปลและเรียบเรียงโดย พิมพ์ประไพ พิศาลบุตร กิตติพัฒน์ มณีใหญ่
สมชาย จิว และ นิรันดร์ นาคสุริยันต์

ศึกษาและเข้าใจ

เรื่องราวคนจีนในประเทศไทย

ที่ไม่ได้มีเฉพาะคนที่บรรพบุรุษได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานเท่านั้น
แต่ขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ
 อีกทั้งชาวจีนที่อาศัยในประเทศไทย
 มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระบบราชการไทย
 ผู้เจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่และเป็นผู้มีอิทธิพล
 ต่อการเมืองและเศรษฐกิจของรัฐไทยอย่างมีอจมองข้ามได้

ราคาชุดละ

1,340.-

Follow Us

f @ u t | matchonbook X | matchonbooks

SCAN
TO BUY

อาศิรวาท

● กราบบาทพระทูลกระหม่อมขวัญ

นับแต่วันได้ร่มเศวตฉัตร

สืบต่อองค์พ่อหลวงห้วงวิวัฒน์

ผไทราษฏร์ตระหนักชัดพระทัยไท

ธ ยังคงสืบสานงานพ่อหลวง

เพื่อผองปวงชนทั่วแคว้นแดนไกลใกล้

บำรุงขวัญบำรุงทั้งกำลังใจ

ทุกศาสน์ได้อยู่สุขกันทุกคน

พระเมตตายังบำไหลไปทุกทิศ

ชุบชีวิตปวงไทยไปทุกหน

มีเลือกเหล่าเนาสุขทุกมณฑล

จะมากมีดีจนทั่วแผ่นดิน

กราบบาทพระทูลกระหม่อมแก้ว

ดิถีวันอันพริ้งแพรวไปทั้งสิ้น

คือมิ่งขวัญปวงประชาทั้งธานี

สยามินทร์จักรีวงศ์ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า นายสุวรรณ พันธุ์ศรี

ร้อยคำถวาย

ผู้ก่อตั้ง : สุจิตต์ วงษ์เทศ
ฉบับปฐมฤกษ์ พฤศจิกายน ๒๕๒๒
ลำดับที่ ๕๔๙ ปีที่ ๔๖
ฉบับที่ ๙ เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๘

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มติชน
๑๒ ถนนเทศบาลนามูมัล ประชานิเวศน์ ๑
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทร. ๐ ๒๕๕๐ ๐๐๒๑
Printed in BANGKOK,
Thailand, 2025

สำนักงาน : บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน)
๑๒ ถนนเทศบาลนามูมัล ประชานิเวศน์ ๑
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๐ ๐๐๒๑ ต่อ ๑๒๐๖
e-mail Address : silpa@matichon.co.th
silpa_magazine@yahoo.com

ประธานบริษัท ชรรค์ชัย บุนปาน
ประธานกรรมการ ปานบัว บุนปาน
รองประธานกรรมการ สมหมาย ปรีฉัตร
กรรมการผู้จัดการ ปราปต์ บุนปาน

คณะที่ปรึกษาทางวิชาการ
ศ. (พิเศษ) ศรัศกร วัลลิโภดม,
ศ. (พิเศษ) ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, รศ. ฉลอง สุนทรวาณิชย์,
ศ. ดร. เกษียร เตชะพีระ, ศ. ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ,
ผศ. ถาวร ลิกขโกศล

บรรณาธิการ และผู้พิมพ์, ผู้โฆษณา สุพจน์ แจ้งเร็ว
บรรณาธิการบริหาร สุลักษณ์ บุนปาน

สำนักบรรณาธิการ
ชนันรัตน์ ศักดิ์สิงห์, ปารดา เทศนา, พัทธ์นลิน อินทรหอม,
มิตร บุญธรรม, ธัชชัย ยอดพิชัย, สันติ ดีรอด, นุสรา สมบูรณ์รัตน์

www.silpa-mag.com
บรรณาธิการบริหาร สุทธาสนี จิตรกรรมไทย เจียจันทร์พงษ์,
admins : ณัฐกิเชษฐ์ ฝึกฝน, วิภา จิรภาไพศาล, ธนกฤต ก้องเวหา,
ปติลดา บรรคักดิ์, ธิรดา จันทนชัย

ผู้อำนวยการฝ่ายขายฝ่ายโฆษณา นฤมล ธัญญะ
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๐ ๐๐๒๑ ต่อ ๑๖๙๐, ๑๖๙๑

จัดจำหน่ายโดย บริษัทงานดี จำกัด
๑๒ ถนนเทศบาลนามูมัล ประชานิเวศน์ ๑
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๐ ๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๒-๕๓

ผู้จัดการฝ่ายสมาชิก ธัญลักษณ์ ศรีพัฒนพิบูล
ฝ่ายสมาชิก ชลันธร ภูมิศรี, นิชา แสงทอง
ควบคุมการผลิต ประยงค์ คงเมือง
แยกสี-เพลท กองงานเตรียมพิมพ์
บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน)

๑ เชื่อชาติในโลกนี้ ไม่จริง

มีแต่ลึงหลอนลึง หลอกเจ้า

ต้นเหตุชาตินิยมลึง อลัถย์

ล้างโคตรเหง้ายกเค้า เขม็อบล้นสายพันธุ์ ฯ๑๗

ประวัติศาสตร์จาก “นิราศกวางตุ้ง” เมื่อธนบุรีหมายมั่งไมตรีจีน^{*}

ผศ. ธนโชติ เกียรติณภัทร

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

(ซ้าย) พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ภายในศาลพระเจ้าตากสิน พระราชวังเดิม

(ขวา) จักรพรรดิเฉียนหลงในพระราชวังต้องห้าม จากภาพวาด “หมื่นชาติถวายบรรณาการ” (วาดใน ค.ศ. ๑๗๖๑/พ.ศ. ๒๓๐๔) (ภาพจาก https://en.wikipedia.org/wiki/Ten_Thousand_Nations_Coming_to_Pay_Tribute)

บทนำ

หลังจากกรุงศรีอยุธยาล่มสลายใน พ.ศ. ๒๓๑๐ ทำให้ความสัมพันธ์และการค้าแบบระบบบรรณาการ ระหว่างไทยกับจีน หรือที่เรียกว่าการ “จิ้มก้อง”^๒ หยุดชะงักลง เมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงปราบดาภิเษกจึงส่งทูตไปจีนในแผ่นดินจักรพรรดิเฉียนหลง เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๑ เพื่อขอตราตั้ง (โลโต) อันเป็นสิ่งรับรองสถานะความเป็นพระมหากษัตริย์ แต่ราชสำนักจีนปฏิเสธและตำหนิ ดังที่ปรากฏในจดหมายเหตุซึ่งสื่อลู่ว่า “กัณเอินซือ (สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า กำแพงเพชร) เดิมเป็นคนต่ำต้อยในประเทศจีน ระเห่ร้อนไปอยู่ดินแดนชายทะเล มีสถานภาพเป็นขุนนางของกษัตริย์แห่งเซียนหลัว บัดนี้ประเทศนั้นถูกตีแตกและกษัตริย์หายสาบสูญ กลับบังอาจฉกฉวยโอกาสที่ประเทศตกอยู่ในอันตรายและปั่นป่วนยุ่งเหยิง คิดตั้งตนเป็นใหญ่” และ “บุคคลซึ่งเนรคุณและฉวยโอกาส โดยทำตนเกินศักดิ์ของตนเช่นนี้ จะไม่ผ่อนปรนให้เป็นอันขาด”^๓

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๑๔ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงส่งเขลยฝ่ายพม่าให้กับจีน ราชสำนักจีนจึงมองว่า “มีความเคารพนบนอบไม่น้อย” และเริ่มมีท่าทีผ่อนปรนมากกว่าเดิม ดังปรากฏการเรียกพระนามว่า “ฟิหย่าซิน (พระยาสิน) แห่งเซียนหลัว” และเปลี่ยนมุมมองต่อการขึ้นครองราชย์ของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีว่าเป็นเรื่องปกติของดินแดนโพ้นทะเลเพราะ “การแย่งชิงราชบัลลังก์และเปลี่ยนแซ่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นนิตย”^๔ และใน พ.ศ. ๒๓๑๕ ไทยส่งตัวชาวจีนมณฑลกวางตุ้งที่หลบ

หนืออกนอกประเทศดินแก่จีน ในจดหมายเหตุชิงสื่อลู่ระบุว่าราชสำนักให้ขุนนางมีหนังสือตอบกลับ ชมเชยและให้กำลังใจ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการเริ่มยอมรับสถานะกษัตริย์ของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโดยใช้พระนามว่า “เจิ้งเจา” หมายถึง เจ้าแซ่เจิ้ง

แม้ว่าราชสำนักจีนจะยอมรับสถานะ แต่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรียังมิได้รับพระราชทานตราตั้งจากจีน ใน พ.ศ. ๒๓๒๐ คณะทูตจากกรุงธนบุรีเดินทางมายังราชสำนักปักกิ่งเพื่อกราบบังคมทูลขอตราตั้ง จักรพรรดิเขียนหลงพระราชทานพระบรมราชานุญาต โดยอ้างเหตุผลที่เปลี่ยนไปจากเดิมว่า “เจิ้งเจาผู้เป็นหัวหน้าได้รวบรวมไพร่พลที่เหลืออยู่กระทำการแก้แค้นให้แก่เจ้านายเก่า ใช้อุบายสังหารเหมือนเตียนทรชนมากมาย ด้วยเหตุนี้จึงได้ร้องขอพระราชทานตราตั้ง **กรณีนี้จึงแตกต่างกับการช่วงชิงราชบัลลังก์โดยมิชอบ**”^๔

พ.ศ. ๒๓๒๔ คณะทูตจากกรุงธนบุรีเดินทางไปถวายเครื่องราชบรรณาการแด่จักรพรรดิเขียนหลง เป็นที่มาของ “นิราศกวางตุ้ง” หรือ “นิราศพระยามหานุภาพไปเมืองจีน”^๕ นิราศเรื่องนี้เริ่มบรรยายการเดินทางในวันอังคาร แรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๓ ปีฉลู (๑๙ มิถุนายน ๒๓๒๔) และสิ้นสุดที่เหตุการณ์คณะทูตเตรียมเดินทางไปกรุงปักกิ่งในวันศุกร์ ขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีฉลู (๑๙ ตุลาคม ๒๓๒๔)

คณะทูตและผู้แทนนิราศกวางตุ้ง

คณะทูตกรุงธนบุรีที่เดินทางไปจีนเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๔ แบ่งออกเป็น ๒ ชุด ได้แก่

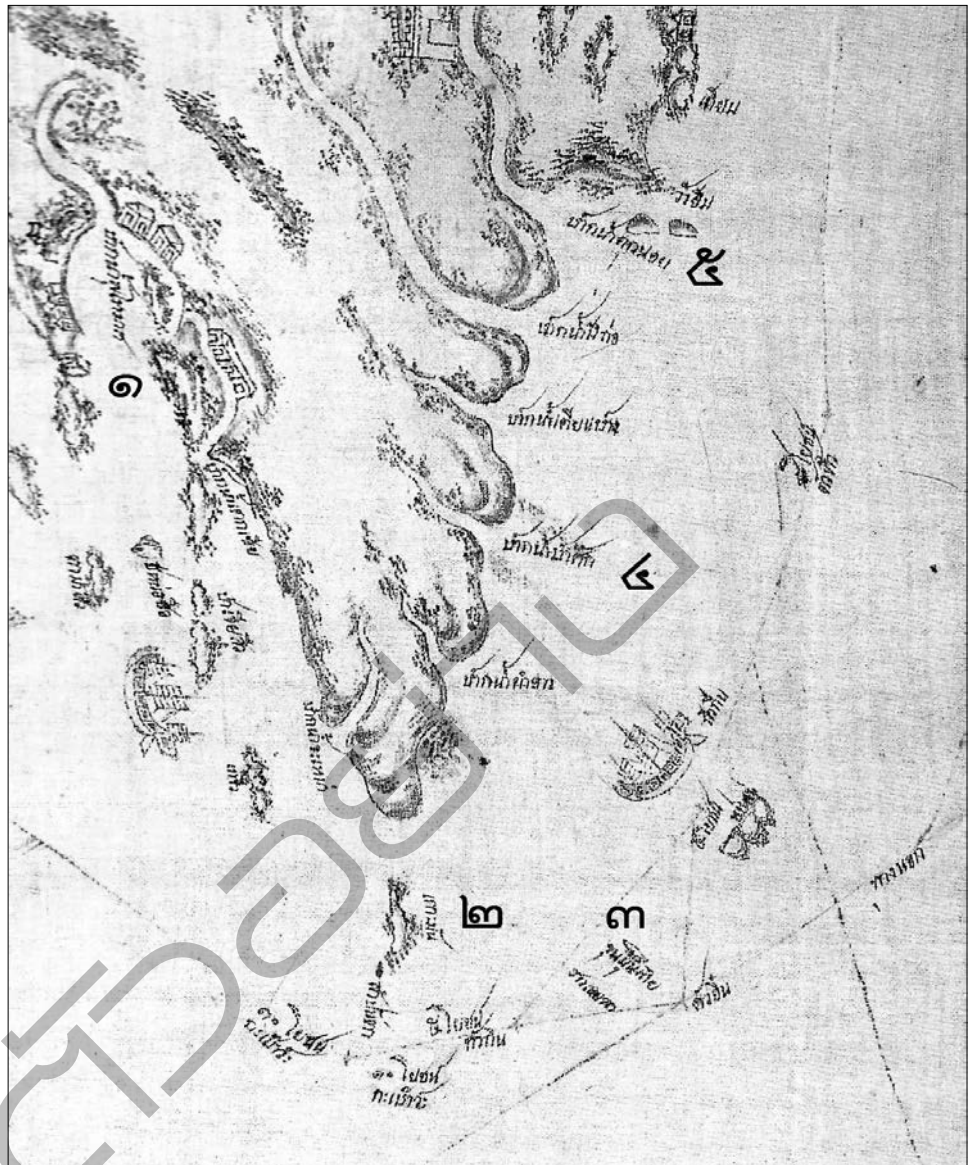
๑. ชุดแรกปรากฏรายนามอยู่ในเอกสารเรื่องร่างพระราชสาส์นคำหับไปเมืองจีนครั้งกรุงธนบุรี จ.ศ. ๑๑๔๓ (พ.ศ. ๒๓๒๔) คณะนี้มีพระยาสุทรภักย์เป็นราชทูต หลวงพิชัยเสนาหาเป็นอุปทูต หลวงพจนานิคมเป็นตรีทูต ขุนพจนานิคมเป็นท่งสื่อ (ล่าม)^๖

๒. ชุดที่ ๒ ปรากฏรายนามอยู่ในหนังสือเจ้าพระยาพระคลังครั้งกรุงธนบุรี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ทรงอ้างไว้ในพระราชนิพนธ์พระราชวิจารณ์จดหมายเหตุความ

(ซ้าย) วิหารน้อย วัดอรุณราชวราราม

(ขวา) แผนที่โบราณหมายเลข ๑๔ แสดงเส้นทางเดินเรือชายฝั่งเวียดนามตอนใต้ (๑) ปากน้ำพุทไธมาส (๒) เกาะมัน (๓) ขุนนุญเกีย (๔) ปากน้ำเมืองปาสัก (๕) ปากน้ำดุกน้อย (ภาพจากหนังสือ *Royal Siamese maps : war and trade in nineteenth century Thailand*, p. 166)

ทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี ได้แก่ เจ้าพระยาศรีธรรมราช พระยาราชสุภาวดี พระพี่เลี้ยง หลวงราไชย หลวงศรียศ หลวงราชมนตรี หลวงนายฤทธิ หลวงนายศักดิ์ นายเวรมหาดเล็ก^๕ คณะทูต ชุดนี้คุมลำเกา ๑๑ ลำ อันประกอบด้วยของกำนัลนอกเครื่องราชบรรณาการและสินค้าที่นำไปขาย ณ เมืองกวางตุ้ง หลวงนายฤทธิที่ปรากฏในรายชื่อ นั้น ภายหลังพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) ทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนรินทรเรนเรศ มีพระนามเดิมว่าทองจีน เป็นพระโอรสในสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาเทพสุดาวดีกับพระภักศดา คือพระอินทรักษา (หม่อมเสม) ครั้นกรุงเก่า^๖

ผู้แตงนिरศกวางตุ้งนั้น คือพระยามหาอนุภาพเมื่อครั้งยังเป็นหลวงนายศักดิ์ นายเวรมหาดเล็ก สมัยกรุงธนบุรี มีนามเดิมว่า “ภู” จากผลงานเรื่องเพลงยาวสังวาสที่ได้ตอบกับยายจันทาทำให้ทราบว่าพระยามหาอนุภาพเกิดในสมัยอยุธยาและรับราชการในยุค “บ้านเมืองดี” สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ครั้นถึงสมัยกรุงธนบุรีรับราชการเป็นหลวงนายศักดิ์ และหลังจากเดินทางกลับจากกวางตุ้ง

A STAR ALLIANCE MEMBER

A JOURNEY SO SMOOTH,
IT FEELS LIKE A DREAM

การบินไทย ไม่เพียงพาคุณสู่จุดหมายปลายทาง
แต่ยังมอบประสบการณ์การเดินทางที่อบอุ่น
ด้วยบริการแบบไทยพร้อมความใส่ใจในทุกรายละเอียด
เพื่อการพักผ่อนอย่างเต็มที่ในทุกช่วงการเดินทาง
ให้คุณตื่นขึ้นด้วยความสดชื่น พร้อมเริ่มต้นวันใหม่อย่างสมบูรณ์

#FlySmoother
thaiairways.com

 THAI
Smooth as silk